

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗОВНІШньОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ФІЗИКИ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ (на прикладі Полтавської області)

Л. П. Давиденко, М. О. Безнігаєв

Досліджено якість складання тестів із предмета "Фізика" у 2008 – 2011 рр. випускниками шкіл у Полтавській області

Встановлено, що серед випускників різних типів навчальних закладів Полтавщини найкращі показники досягнень зовнішнього незалежного оцінювання – в учнів гімназій і ліцеїв області.

Давиденко Л. П., Безнігаєв М.О. Внедрение внешнего независимого оценивания с физики и его последствия (на примере Полтавской области)

Представлены результаты исследования в Полтаве и Полтавской области качества написания выпускниками общеобразовательных школ, лицеев, гимназий тестов по предмету "Физика" в 2008 – 2011 гг.

Сделан вывод, что в указанный период среди выпускников разных типов учебных заведений Полтавской области наилучшие показатели внешнего независимого тестирования имеют ученики гимназий и лицеев.

Davydenko L. P., Beznihayev M. O. Implementation of external assessment in physics and its implications (at the basis Poltava region outcomes).

Paper presents research of the results passing the test in subject "Physics" in 2008 - 2011 in Poltava town as well as Poltava region by high schools, lyceums, and gymnasiums graduates.

It is concluded that in this period best results were shown by students of lyceums and gymnasiums.

Вступ. Одним із найбільш ефективних шляхів розв'язання проблеми корупції у ВНЗ та якісного оцінювання знань майбутнього студента є складання тесту з профільного предмета. Саме тому 2008 р. в Україні введено обов'язкове складання єдиного екзамену – зовнішнього незалежного оцінювання.

Відповідно до чинного законодавства зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які виявили бажання стати студентами вищих навчальних закладів, запроваджено в Україні з метою створення умов для реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до вищої освіти; визначення рівня навчальних досягнень вступників у ВНЗ, формування на цій основі порівняльної шкали результатів учасників ЗНО, що дає змогу вищим навчальним закладам провести якісний відбір абітурієнтів; усунення психоемоційних і розумових перевантажень випускників шкіл тощо.

Проблеми запровадження зовнішнього незалежного тестування відображені в наукових працях Л. Білої [1; 2], О. Переходи [3], Н. Байдацької [4], Л. Караваєвої [5], В. Пономаренка [6] та ін.

Метою статті є аналіз результатів тестування з фізики у Полтаві та Полтавській області на основі статистичних даних про його складання учнями ліцеїв, гімназій та ЗОШ I–III ст. у 2008 – 2011 рр.

Виклад основного матеріалу. За офіційними даними Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, проведення у 2008 р. ЗНО навчальних досягнень випускників ЗНЗ, які виявили бажання стати студентами вищих закладів освіти, здійснювалося на основі методологічних та організаційно-технологічних засад, напрацьованих в Україні впродовж останніх десятиліть.

Першу спробу запровадження зовнішнього оцінювання знань випускників ЗНЗ в Україні зроблено 1993 р. Через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників вона не виявилася вдалою. 1999 р. з ініціативи Києво-Могилянської академії, Київського національного університету імені Т. Шевченка, Львівського національного університету імені І. Франка, Харківського національного університету імені В. Каразіна Міжнародним фондом "Відродження" започатковано проект "Незалежне тестування", що передбачав

Давиденко Людмила Павлівна, кандидат хімічних наук, доцент кафедри фізики Полтавського національного університету імені Юрія Кондратюка.

Безнігаєв Микита Олегович, студент II курсу будівельного факультету Полтавського національного університету імені Юрія Кондратюка.

опрацювання методології вступу до ВНЗ на основі стандартизованого тестування абитурієнтів. Метою цього проекту спочатку було подолання корупції під час вступної кампанії. Проте згодом проект набув педагогічного змісту, зокрема в аспекті незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів, на підставі якого можна здійснювати їх державну атестацію і відбір для подальшого навчання у вищій школі.

Після підписання Міжнародним фондом "Відродження" угоди про співпрацю з Міносвіти та АПН України (2001) проект МФВ "Незалежне тестування" набув статусу пілотного експерименту з розроблення та апробації тестових технологій для незалежного зовнішнього оцінювання навчальних досягнень, що можуть бути покладені в основу сертифікації учнів та їх відбору для продовження навчання у ВНЗ. Із цією метою створено Центр тестових технологій, працівники якого упродовж 2001 – 2005 рр. здійснювали підготовку матеріалів, необхідних для проведення незалежного оцінювання якості знань випускників ЗНЗ. Водночас діяв пілотний експеримент з апробації методології та технологій ЗНО, що став підґрунтям для масового запровадження останнього в Україні. Досвід експериментальної роботи дав підстави Міністерству освіти і науки України в липні 2007 р. прийняти рішення про охоплення зовнішнім оцінюванням у 2008 р. всіх випускників ЗНЗ, які виявили бажання стати студентами вищих закладів освіти.

ЗНО – 2008. Зовнішнє незалежне оцінювання з фізики проводилося у письмовій формі 26 травня 2008 р. за участю 32 592 осіб (71 % загальної кількості зареєстрованих для зовнішнього оцінювання із цього предмета).

На виконання тестових завдань відводилося 150 хв. Кожен учасник отримав індивідуальний комплект тестових матеріалів (тестовий зошит і бланк відповідей). Тестові завдання було складено відповідно до Програми зовнішнього незалежного оцінювання 2008 р. з фізики, затвердженої Міністерством освіти і науки України (лист від 28.11.2007 р. за № 1/11-8534). Тест із фізики включав завдання: з вибором однієї правильної відповіді; на встановлення відповідності (логічні пари); відкритої форми з короткою відповіддю.

Представимо аналіз результатів ЗНО з фізики учнів ліцеїв, гімназій та загальноосвітніх шкіл I–III ст. Полтавської області, починаючи з 2008 р. (рис. 1 – 4, дані у відсотках).

У 2008 р. під час проведення ЗНО з фізики у тестуванні взяли участь 594 випускники (статистичні дані офіційного порталу Українського центру оцінювання якості освіти).

На основі графічних даних (рис. 1) можна сказати, що 2008 р. випускники ЗОШ тести з фізики склали найгірше. Від 136 до 150 балів набрали понад 35 % загальної кількості цих учасників. Проте декілька осіб відмінно склали тести (200 балів). Найкраще впоралися з екзаменом, як свідчить статистика, випускники ліцеїв (середній бал 173 – 183), загальна кількість таких учасників понад 35 %. Із-поміж випускників гімназій більше ніж 25 % осіб отримали 184 – 190 балів, що є позитивним результатом. Загалом у 2008 р. гімназії та ліцеї підтвердили високий рівень і престижність таких типів навчальних закладів. На якість фізичної освіти в ЗОШ негативно вплинула нестача практичних та індивідуальних годин на заняття вчителя з учнем.

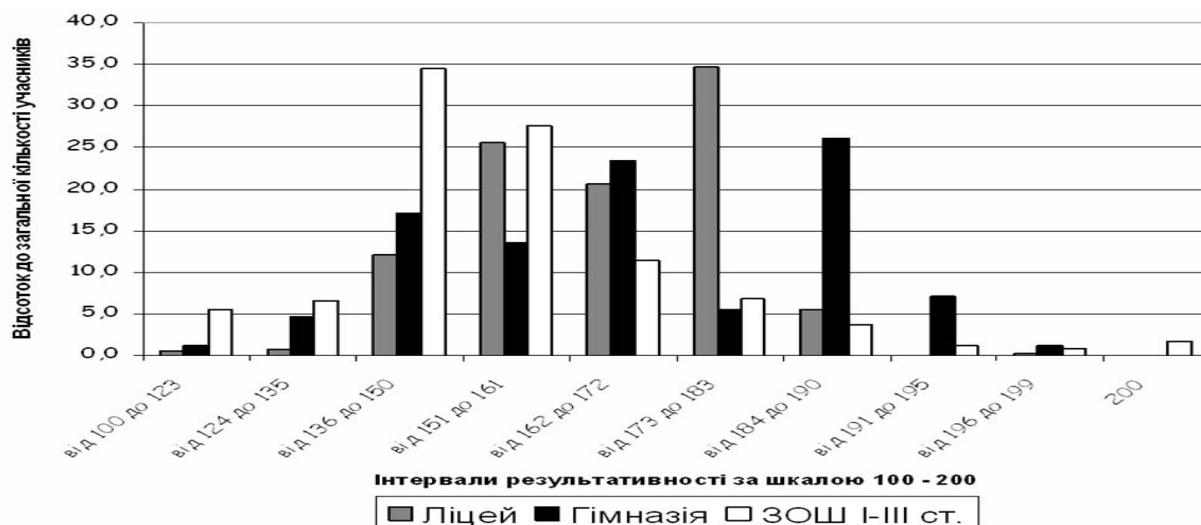

Рис. 1. Результати ЗНО з фізики випускників ліцеїв, гімназій та ЗОШ Полтавської області у 2008 р.

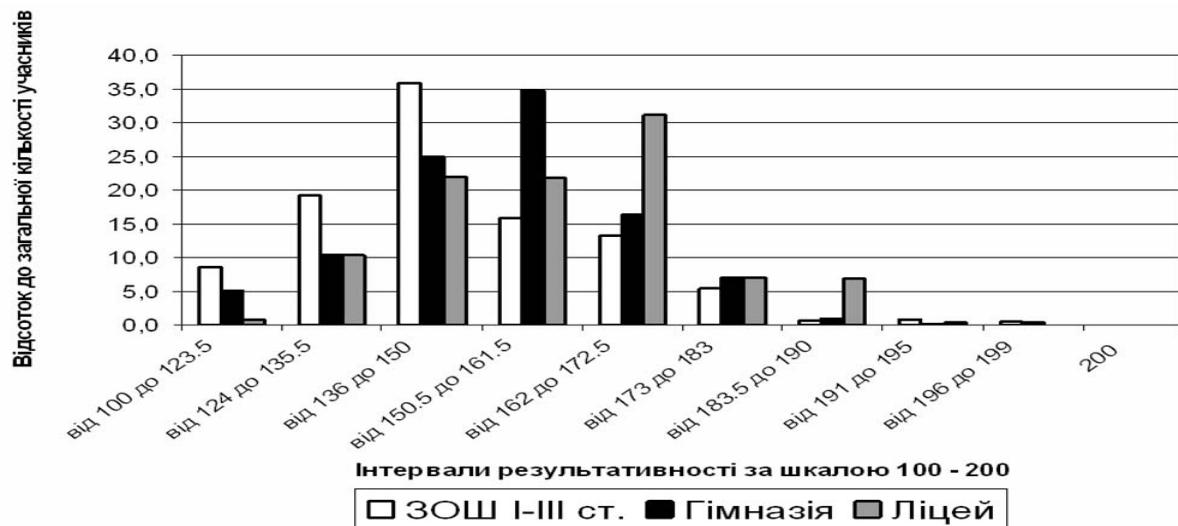

Рис. 2. Результати ЗНО з фізики випускників ліцеїв, гімназій та ЗОШ I – III ст. Полтавської області у 2009 р.

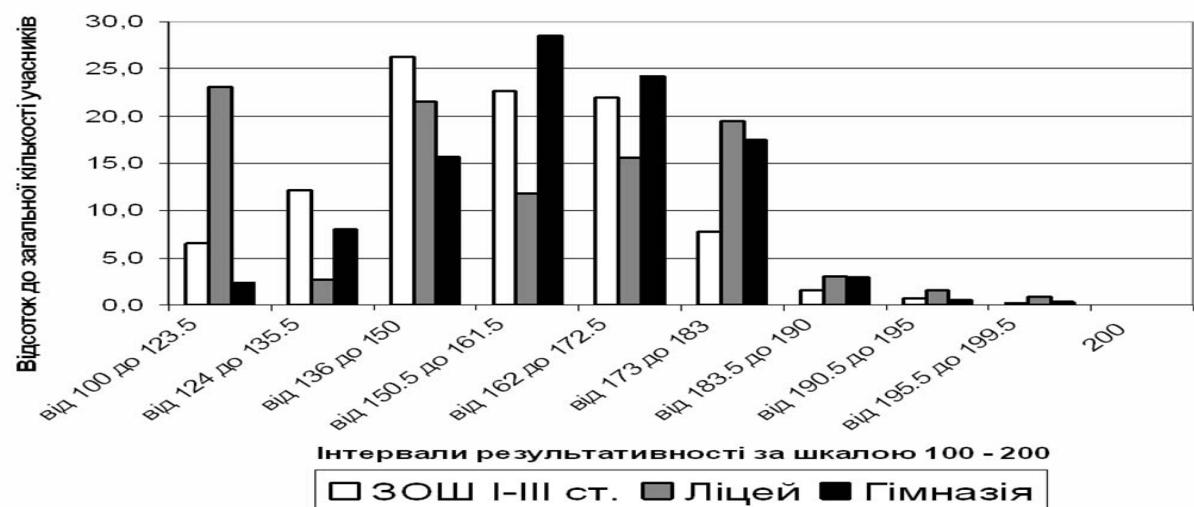

Рис. 3. Результати ЗНО з фізики випускників ліцеїв, гімназій та ЗОШ I – III ст. Полтавської області у 2010 р.

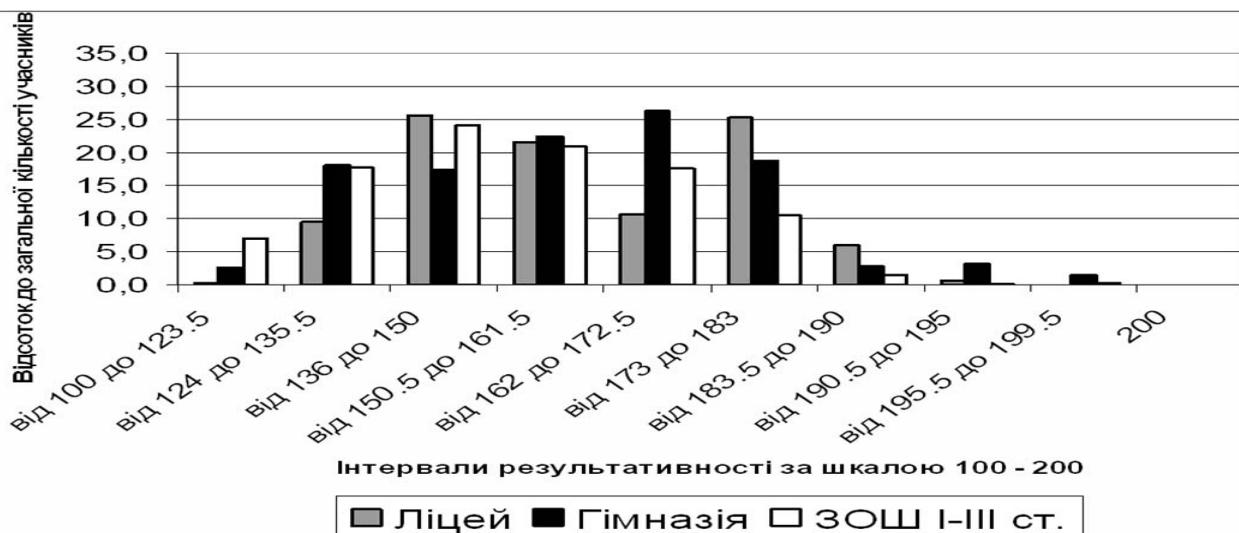

Рис. 4. Результати ЗНО з фізики випускників ліцеїв, гімназій та ЗОШ I – III ст. Полтавської області у 2011 р.

ЗНО – 2009. На рис. 2 представлена аналогічна динаміка результатів тестування з фізики у 2009 р., у якому взяли участь 924 випускники.

Порівняно з 2008 р., у 2009 р. рівень випускників ЗОШ лишився на тому ж рівні, а випускники ліцеїв і гімназій у 2009 р. склали тести гірше.

Середній бал 35 % випускників гімназій – у межах 150 – 161, понад 30 % учнів ліцеїв – 162 – 172 балів.

ЗНО – 2010, 2011. На ЗНО – 2010 р. (рис. 3) спостерігалося підвищення рівня підготовки учнів ЗОШ, понад 20 % яких мають 136 – 150 балів та понад 20 % – 173 – 183 бали. Серед 927 випускників, котрі взяли участь у тестуванні, рівень учнів гімназій порівняно з 2009 р. не поліпшився, а рівень випускників ліцеїв помітно погіршився. У гімназіях середній бал понад 25 % учасників – від 162 до 172. Понад 25 % учнів ліцею мають тести, оцінені 136 – 150 балами. На думку фахівців, це пов'язано з тим, що 2010 р. утримувався ажіотаж щодо економічних та юридичних спеціальностей, а такий екзамен, як фізики, був потрібен тільки при вступі на технічні спеціальності. Можливо, значна частина учнів, які складали тест із фізики, вважала його "резервним" або показала не найкращі результати через нестачу годин на підготовку.

У 2011 р. під час проведення тестування з фізики у Полтавській області в ЗНО взяли участь 1 398 осіб, тобто порівняно з минулими роками було зареєстровано найбільше учнів, які виявили бажання складати тест із фізики, незважаючи на найменшу, проти попередніх років, кількість випускників. Це свідчить про підвищення інтересу абітурієнтів до математичних наук і бажання багатьох із них навчатися на інженерних напрямах. 2011 р. рівень випускників ЗОШ значно покращився порівняно з минулими роками: результати тестування 25 % учнів ЗОШ оцінено 173 – 190 балами. Середній бал учнів гімназій став помітно кращим – зокрема, понад 25 % мають 162 – 172 бали. Рівень випускників ліцеїв знизився: понад 22 % учнів склали тести з оцінкою від 136 до 150 балів.

Висновки. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що серед випускників різних типів навчальних закладів Полтавської області, які складали ЗНО з фізики протягом 2008 – 2011 рр., найкращий бал мають учні гімназій

і ліцеїв: понад 23 % випускників гімназій склали тести у межах 162 – 172 балів; більше ніж 17 % учнів ліцеїв – у межах 173 – 183 балів. Рівень ЗОШ I–III ст. досить низький: середній бал випускників шкіл 136 – 150, але при цьому найкращий бал тестування (200 балів) за всі роки отримували лише випускники середніх загальноосвітніх шкіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла Л. В. Стандартизоване тестування як один із інструментів підвищення якості оцінювання / Л. В. Біла // Таврійський вісник освіти. – 2011. – № 3. – С. 38–41.
2. Біла Л. В. Зовнішнє незалежне оцінювання – найдієвіша реформа в освіті України за роки незалежності / Л. В. Біла // Таврійський вісник освіти. – 2011. – № 1. – С. 28–32.
3. Перехейда О. Моніторинговий супровід якості освіти в гімназії / О. Перехейда // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2010. – № 1. – С. 64–70.
4. Байдацька Н. М. Параметри, показники й рівні ефективності моніторингу якості навчальних досягнень студентів / Н. М. Байдацька // Освіта Донбасу. – 2006. – № 3–4. – С. 18–23.
5. Караваєва Л. В. Моніторинг результатов единого государственного экзамена как информационная основа системы управления качеством образования / Л. В. Караваєва // Высш. образование сегодня. – 2006. – № 10. – С. 30–33.
6. Пономаренко В. С. Зовнішнє тестування абитурієнтів і якість освіти / В. С. Пономаренко // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. – 2005. – № 1. – С. 26–28.
7. Мінаєв Ю. П. Технологізація процесу формування вміння розв'язувати фізичні задачі / Ю. П. Мінаєв // Фізика та астрономія в школі. – 2004. – № 2. – С. 25–30.
8. Альошина М. О. Фізика : Типові тестові завдання : збірник / М. О. Альошина. – Харків : Факт, 2008. – 88 с. – (Серія журналу "Вісник ТІМО").
9. Вісник ТІМО ("Тестування, інновації, моніторинг в освіті"). – 2008. – № 7–8.
10. Український центр оцінювання якості освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua>.
11. Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні: Указ Президента України № 244 від 20 березня 2008 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/7618.html>.
13. Стандарти та норми забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти // Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали. – Ч. 3. / за ред. С. М. Ніколаєнка. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка. – 2006. – С. 83–109.

Цитування: Давиденко Л. П. Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання з фізики та його наслідки (на прикладі Полтавської області) / Л. П. Давиденко, М. О. Безнігаєв. – Постметодика. – 2012. – № 1. – С. 29–32.

© Л. П. Давиденко, М. О. Безнігаєв, 2012. Стаття надійшла в редакцію 26.04.2012 ■